

окружной инспектуры наробраза», утвердить принципы, положенные в основу проекта Устава; главным считать «оживление работы детского самоуправления в детучреждениях», «повышение их дисциплины», усиление связи детучреждений. Это расширение и развитие педагогического опыта А.С. Макаренко способствовало улучшению деятельности детдомов и колоний Харьковского округа.

Положительная оценка работы А. С. Макаренко в Управлении детских домов и колоний видна по сделанному ему 28 сентября 1928 г. предложению «разработать проект организации на границе с Афганистаном сети колоний для беспризорных на 40000 человек, которых вывезти из Украины». «Эта мысль возникла в какой-то комиссии ВУЦИКа».

Серьезным препятствием к успешному осуществлению макаренковского проекта объединения стало: непринятие некоторых содержащихся в его проектах важных организационно-педагогических положений, неопределенность функций Управления и серьезное ухудшение финансирования детских учреждений в этот период, их очень тяжелое материальное положение. Его проект, первоначально получивший общее одобрение, встретил «бесконечное сопротивление как сверху, так и снизу...». Практически с самого начала работы над ним начались нападки на горьковскую колонию, которые усилились после освобождения А.С. Макаренко от заведования Управлением детучреждений. В октябре 1927г. Харьковская окринспектура наробраза на основе обследования колонии им. М.Горького сделала вывод: «Считать недопустимым перенесение системы воспитания колонии Горького по другим колониям...». В письме А.М. Горькому 18 апреля 1928г. А.С. Макаренко говорит: ...Нашу систему запретили по всему округу... В то же время никто не решается утверждать, что в колонии им. Горького дело поставлено плохо».

Глубинной основой критики макаренковских идей и опыта в этот период явилось противостояние социально-педагогического и педолого-педагогического направлений в науке о воспитании. Противоречие между ними выступало в колонии им.М.Горького с наибольшей яркостью, что и делало ее объектом острой борьбы. Представители педологии осуждали А.С. Макаренко за активное использование атрибутов «старой школы»: наказания, дисциплины, чувства долга и чести, то есть обвиняли в возврате к старым способам воспитания и «расхождению» с официальной линией соцвоса НКП УССР. На этом основании его система воспитания квалифицировалась как «муштра», отступление от основ советской педагогики, от ее направленности на «воспитание сознательности» и «свободное развитие личности». В результате макаренковская идея более широких социально-педагогических преобразований на основе успешного опыта колонии им. М.Горького оказалась неосуществимой, он не отказался от нее в дальнейшем, предприняв далее еще 2 попытки такого рода.

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Базюк О.В., Ворона М.В. (м. Полтава, Україна)

Професійна діяльність учителя належить до групи комунікативних професій, а її ефективність залежить від знань, умінь, навичок, здібностей в сфері спілкування. Основний зміст цієї діяльності складає комунікативний процес, тому спілкування в даній галузі можна розглядати як професійне, а відповідні комунікативні якості – як професійно важливі для особистості вчителя.

Комунікативність як риса особистості забезпечує ефективність педагогічного спілкування і є єдиним трьох компонентів: потреби в спілкуванні, потреби емоційного самопочуття в спілкуванні, комунікативних навичок і вмінь. Це

свідчить про те, що проблема сформованості комунікативності в педагога сьогодні – одна з найактуальніших для закладів освіти.

Дослідження комунікативності було започатковано античними філософами. Так, важливість спілкування підкреслював Сократ. Арістотель розробив теорію спілкування і комунікації [1, с. 2].

На початку ХХ ст. поняття «комунікація» розглядали як зарубіжні, так і радянські дослідники: Д. Д. Уотсон, Дж. Г. Мід, А. Г. Белл, З. К. Бжезінський, А. Л. Шюц, Ю. Л. Хатіна, Л. О. Варзацька, А. М. Богуш, Г. С. Демидчик, Б. М. Голвін, Н. М. Захлюпана та інші.

Комунікативність (лат. communicatio — зв'язок, повідомлення) — сукупність істотних, відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації [2, с. 3].

Комунікативність може набувати різних форм:

1) гіперкомунікативність – намагання стати центром спілкування, неадекватне усвідомлення позиції партнерів, ігнорування їх кутів зору;

2) гіпокомунікативність – нездатність нормально контактувати, організувати зворотний зв'язок із співрозмовником [2, с. 7].

Комунікативність учителя формується під впливом багатьох чинників, серед яких переважають професійно-особистісні (сукупність професійних і особистісних якостей, яка утворюється внаслідок трансформації професійно важливих знань, вимог і вмінь в особистісно значущі для вчителя та виявляється в більш ефективній педагогічній діяльності) [3, с. 94].

Спеціальні якості вчителя характеризують внутрішню структуру його комунікативності. Серед них виокремлюють пізнавальні (дають змогу особистості сприймати, розуміти і вивчати навколишній світ, реалізовувати інтерес до пізнання, прагнення розвивати пізнавальний дар до співчуття, ідентифікації з іншими людьми), експресивні (надають виразності особистості, завдяки чому вона стає зрозумілою іншим людям, допомагають утримувати увагу до себе, забезпечують емоційну виразність), управлінські (забезпечують вплив на інших людей, самоконтроль тощо) [4, с. 25].

Науковці виокремлюють чотири основні способи комунікативного впливу: навіювання, переконування, наслідування, зараження (своїм настроєм). У педагогічній діяльності найважливішими є переконування й навіювання. Вони різні за механізмами впливу на особистість [5, с. 105].

Професійно-педагогічна комунікація ставить специфічні вимоги до якостей особистості вчителя, найважливішою серед яких є комунікативність як необхідна передумова успішної й активної роботи з педагогічною інформацією – інформацією, спрямованою на навчання і виховання учнів [6, с. 32].

Нами досліджено рівень розвитку комунікативних якостей студентів природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Опитано 45 майбутніх учителів; респондентами стали студенти груп П-22 і П-45.

Дослідження проведено за допомогою методики КОЗ (дослідження комунікативних та організаторських здібностей) [7, с. 13-17].

Студентам запропоновано відповісти на запитання тест-опитувальника. Прочитавши, респонденти давали відповіді за допомогою бланка, де позначали позитивну відповідь «+» або негативну «-».

Рівень розвитку комунікативних та організаторських здібностей характеризується за допомогою оцінок за шкалою наступним чином. Досліджувані, котрі отримали оцінку 1, – це особи з низьким рівнем прояву комунікативних та організаторських здібностей.

Досліджувані, котрі отримали оцінку 2, мають комунікативні та організаційні схильності розвинені нижче середнього рівня. Вони не прагнуть до спілкування, почувають себе скуто в новій компанії, колективі, надають перевагу

проводити час наодинці, обмежують свої знайомства, відчувають труднощі у встановленні контактів з людьми і виступах перед аудиторією, погано орієнтуються в незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, важко переживають образи. У багатьох справах вони намагаються уникати прояву самостійних рішень та ініціативи.

Для досліджуваних із оцінкою 3 характерний середній рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей. Вони прагнуть до контактів з людьми, не обмежують коло своїх знайомств, відстоюють свою думку, планують свою роботу, однак потенціал їх здібностей не відрізняється високою стійкістю. Ця група досліджуваних потребує подальшої серйозної та планомірної виховної роботи з формування та розвитку комунікативних та організаторських здібностей.

Досліджувані, котрі отримали оцінку 4, відносяться до групи з високим рівнем прояву комунікативних та організаторських здібностей.

Вони не губляться в новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть розширити коло знайомих, займаються громадською діяльністю, допомагають близьким, друзям, проявляють ініціативу в спілкуванні, з задоволенням беруть участь у організації громадських заходів, здатні приймати самостійні рішення у важкій ситуації.

Досліджуваним, що отримали вищу оцінку 5, притаманний дуже високий рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей. Вони відчувають потребу в комунікативній та організаторській діяльності та активно прагнуть до неї, швидко орієнтуються в складних ситуаціях, невимушено поводять себе в новому колективі, це ініціативні люди, які віддають перевагу у важливих справах або в складній ситуації приймати самостійні рішення, відстоюють свою думку та досягають, щоб її сприймали інші. Вони можуть внести пожвавлення в незнайому компанію, люблять організовувати різні ігри, заходи, наполегливі в діяльності, яка їх приваблює, і самі шукають такі справи, які б задовольняли їх потребу у комунікації та організаційній діяльності.

Комунікативні та організаторські схильності являють собою важливий компонент та передумови розвитку здібностей в тих видах діяльності, які пов'язані зі спілкуванням з людьми, з організацією колективної діяльності. Вони є важливим компонентом у розвитку педагогічних здібностей.

Бажання займатись організаторською діяльністю та спілкуватись з людьми залежить від змісту відповідних форм активності та від типологічних особливостей самої особистості. В основному вони визначаються суб'єктивною цінністю та значущістю для людини майбутніх результатів її активності та ставлення, відношення до осіб, з якими вона взаємодіє. Це слід урахувати, складаючи рекомендації для осіб з низьким рівнем розвитку досліджуваних здібностей. Достатньо часто схильності з'являються у ході таких видів діяльності і спілкування, які спочатку людині байдужі, але по мірі включення в них стають значущими. Тут важливі власні зусилля та подолання комунікативних бар'єрів, які можливі, якщо людина ставить собі свідомо мету саморозвитку.

Отримані результати відображено на рис. 1 та 2:

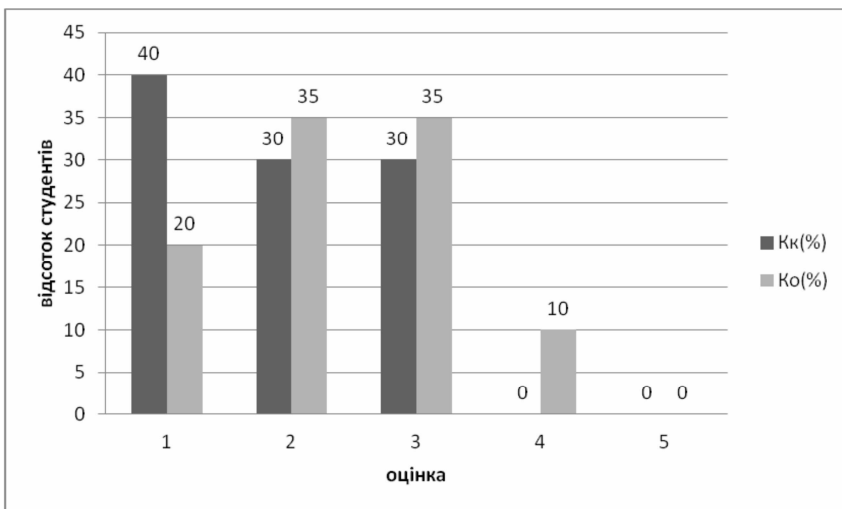

Рис.1. Рівні розвитку комунікативних та організаторських здібностей студентів II-го курсу природничого факультету.

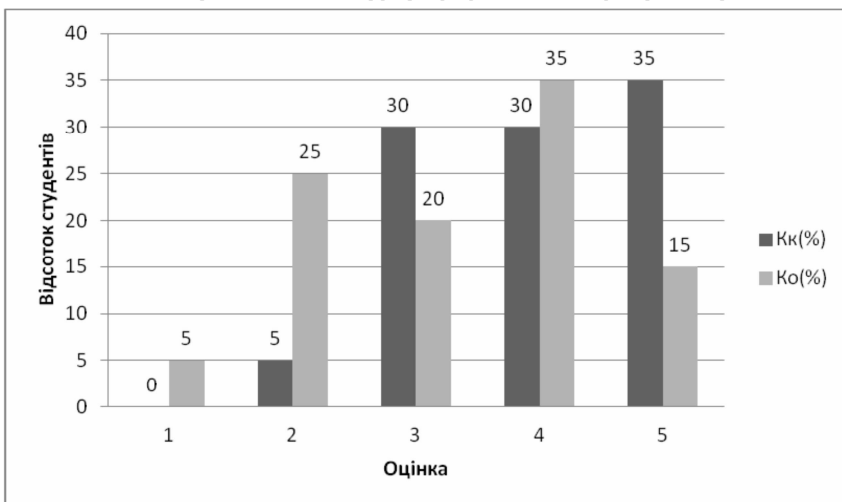

Рис.2. Рівні розвитку комунікативних та організаторських здібностей студентів IV-го курсу природничого факультету.

Аналізуючи результати проведеної методики можна стверджувати, що студенти II курсу мають нижчий рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей, ніж студенти IV курсу. Вони почувають себе скуто в новій компанії, колективі, надають перевагу проводити час наодинці, обмежують свої знайомства, відчують труднощі у встановленні контактів з людьми і виступах перед аудиторією, погано орієнтуються у незнайомій ситуації, важко переживають образи. У багатьох справах вони намагаються уникати прояву самостійних рішень та ініціативи. Але були й такі студенти, які прагнуть до нових знайомств, до контактів з людьми, не обмежують своє коло спілкування. Вони потребують серйозної та планомірної виховної роботи з формування комуніка-

тивних та організаторських здібностей. Це зумовлено недостатністю досвіду в спілкуванні. Щодо студентів четвертого курсу, вони відчують більшу потребу в комунікативній та організаторській діяльності та активно прагнуть до неї, порівняно швидше орієнтуються в складних ситуаціях, невимушено поводять себе у новому колективі, намагаються відстоювати свою думку і донести її до інших. Більшість із них можуть внести позитивний внесок у незнайому компанію, люблять організувати різні заходи і самі шукають справи, які б задовольняли їх потребу в комунікації та організаторській діяльності.

Рівень комунікабельності та розвитку комунікативних якостей студентів мають бути виявлені викладачем на перших заняттях із дисципліни циклу професійної підготовки шляхом спеціального анкетування. Комунікативні вміння підлягають послідовному формуванню в ході навчального процесу.

З метою формування у студентів комунікативної культури викладачі дисципліни циклу професійної підготовки в своїй діяльності можуть застосовувати різноманітні методи навчання, найбільш ефективними з яких є диспути та дискусії, спрямовані на самостійне оволодіння студентами знань, активізацію пізнавальної діяльності, розвиток їх мислення.

Література

1. Штабова Л. Професійна підготовка майбутнього вчителя [Текст] / Л. Штабова // Початкова школа. – 2011. – № 1. – С. 1–2.
2. Білінська О.О. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх психологів [Текст] / О.О. Білінська, О.А. Низовець // Психологічна газета. – 2010. – № 21. – С. 3–32.
3. Дохоян А. М. Необходимость формирования коммуникативной культуры студентов [Текст] / А. М. Дохоян // Педагогическое образование и наука. – 2010. – №10. – С. 93–95.
4. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики / В.О. Зайчук // Педагогіка і психологія, 2007. – №2 (55). – С.18-26.
5. Штепа О. Г. Підготовка майбутнього вчителя до поєднання комунікативних функцій адресата та адресанта в умовах упровадження особистісно орієнтованих технологій [Текст] / О. Г. Штепа // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. пр. / Полт. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 103–107. – (Педагогічні науки ; Вип. 3).
6. Терезюк Н. Формування комунікативної компетенції студентів ВНЗ у процесі навчання іноземної мови [Текст] / Наталія Терезюк // Рідна школа. – 2010. – №6. – С. 32–35.
7. Методики самопізнання майбутнього лідера: [збірник тестових методик] / Упоряд. М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко, Н. В. Беляєва – Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2011. – 116с.

ПРОВЕДЕННЯ БЛАГОДІЙНИХ АУКЦІОНІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Безнос О.О. (м. Полтава, Україна)

Проект проведення благодійних аукціонів для дітей з обмеженими можливостями передбачає продаж творчих робіт, виконаних руками дітей з функціональними обмеженнями, та передачу коштів безпосередньо їх авторам, зокрема центру реабілітації.

Аукціон — це особлива форма продажу товарів, при якій продавець для отримання найвищої ціни за товар використовує пряму конкуренцію багатьох покупців під час публічного торгу в заздалегідь установлений час і визначеному місці [1,2].

Основними учасниками аукціону є: власник товару (продавець), ор-